

Оцінка впливу інноваційного потенціалу на економічний розвиток: український контекст

Редько Катерина Юріївна¹, Гарник Олена Анатоліївна², Лук'янихін Вадим Олександрович³

Опубліковано	Секція	УДК
18.06.2024	Економіка	330.341.1:338.22 (477)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12069688>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Оцінка інноваційного потенціалу та його впливу на економічний розвиток є важливою галуззю дослідження, зокрема в контексті країн, що зазнають значних економічних і структурних трансформацій. У цій статті увага приділена Україні - країні з особливими викликами та можливостями щодо використання інновацій для економічного зростання. Актуальність теми зумовлена глобальним переходом до економіки, заснованої на використанні знань, де інновації виступають основним фактором конкурентних переваг та сталого розвитку. Для України стимулювання інновацій є важливим не лише з метою модернізації економіки, але й для подолання соціально-економічних диспропорцій та пришвидшення інтеграції у світову економіку. Метою цього дослідження є оцінка поточного стану інноваційного потенціалу України та його впливу на економічний розвиток. Результати дослідження свідчать про те, що Україна має значний інноваційний потенціал, але не використовує його повністю через низку системних проблем. Незважаючи на потужну освітню базу та розвинений ІТ-сектор, країна стикається з такими проблемами, як недостатнє фінансування наукових досліджень і розробок, обмежена підтримка стартапів та бюрократичні перепони, які гальмують інновації. Результати аналізу також свідчать про позитивну кореляцію між інноваційною діяльністю та регіональними економічними показниками, що вказує на те, що регіони з вищими показниками інноваційної активності, як правило, мають стійкіші темпи економічного зростання. У висновках наголошується на вирішальній ролі інновацій у стимулюванні економічного розвитку в Україні. Йдеться про необхідність політичних реформ, спрямованих на зміцнення інноваційної екосистеми, зокрема збільшення інвестицій у дослідження й розробки, сприяння державно-приватному партнерству та впорядкування регуляторних процесів для заохочення підприємницької діяльності. Висновки також вказують на важливість міжнародної співпраці та обміну знаннями для зміцнення інноваційного потенціалу України.

¹ кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник, ДУ Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки імені Г. М. Доброва НАН України, Центр інновацій та технологічного розвитку, katredko@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2609-3471>

² кандидат економічних наук, доцент, кафедра економіки та соціально-поведінкових наук, Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, garnyk.o@udpu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-1079-2569>

³ кандидат економічних наук, доцент, кафедра управління імені Олега Балацького, Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту, Сумський державний університет, luk_work@i.ua, <https://orcid.org/0000-0002-7436-6836>

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у проведенні більш детального галузевого аналізу для визначення конкретних галузей, у яких інновації можуть мати максимальний вплив, а також у здійсненні наукових розвідок для оцінки довгострокового впливу змін у політиці на інновації та економічний розвиток.

Ключові слова: економічне зростання, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, технологічний прогрес, ринкові стратегії.

Assessment of the impact of innovation potential on economic development: the Ukrainian context

Abstract. The assessment of innovative potential and its impact on economic development is a crucial area of research, especially in the context of countries undergoing significant economic and structural transformations. This study focuses on Ukraine, a country facing unique challenges and opportunities in leveraging innovation for economic growth. The relevance of this topic is driven by the global shift towards a knowledge-based economy, where innovation serves as a key factor for competitive advantages and sustainable development. For Ukraine, fostering innovation is important not only for modernizing the economy but also for addressing socio-economic disparities and enhancing integration into the global economy. The aim of this study is to assess the current state of Ukraine's innovative potential and its impact on economic development. The results of the study indicate that Ukraine possesses significant innovative potential but does not fully utilize it due to a range of systemic issues. Key findings suggest that despite a strong educational base and a developed IT sector, the country faces challenges such as insufficient funding for research and development, limited support for startups, and bureaucratic obstacles that hinder innovation. The analysis also shows a positive correlation between innovative activity and regional economic indicators, indicating that regions with higher innovation activity tend to have more robust economic growth rates. The conclusion of the study emphasizes the critical role of innovation in driving economic development in Ukraine. It highlights the need for policy reforms aimed at strengthening the innovation ecosystem, including increasing investments in research and development, promoting public-private partnerships, and streamlining regulatory processes to encourage entrepreneurial activity. The findings also underscore the importance of international cooperation and knowledge exchange in enhancing Ukraine's innovative potential. The prospects for further research involve conducting more detailed sectoral analyses to identify specific industries where innovation can have the maximum impact, as well as conducting long-term studies to assess the long-term effects of policy changes on innovation and economic development.

Keywords: economic growth, innovative activity, competitiveness, technological progress, market strategies

Вступ

Оцінка впливу інноваційного потенціалу на економічний розвиток є важливою сферою досліджень, особливо в таких країнах, як Україна, які прагнуть підвищити свою економічну ефективність та конкурентоспроможність на світовій арені. Останніми роками Україна визнала важливість інновацій як ключового фактора економічного зростання, проте перетворення інноваційного потенціалу на відчутні економічні результати залишається складним завданням.

За своєю сутністю поняття інноваційного потенціалу охоплює здатність нації, регіону чи організації генерувати, приймати та впроваджувати нові ідеї, технології й процеси, які сприяють підвищенню продуктивності, конкурентоспроможності та

сталому розвитку. У контексті України вивчення динаміки та детермінант інноваційного потенціалу є необхідним для формування ефективної політики й стратегій, спрямованих на прискорення економічного прогресу, сприяння диверсифікації та зменшення залежності від традиційних секторів економіки [1, с. 139].

Незважаючи на різноманітні ініціативи та інвестиції в інновації, Україна продовжує стикатися з системними бар'єрами та обмеженнями, які перешкоджають ефективному використанню її інноваційного потенціалу. Ці виклики охоплюють як інституційні, так і структурні фактори, зокрема недостатнє фінансування досліджень і розробок, слабкий захист прав інтелектуальної власності, бюрократичну неефективність, обмежений доступ до фінансування інноваційних підприємств, а також відсутність необхідних навичок у робочій силі.

Глобальний інноваційний світ стрімко розвивається, а нові технології, такі як штучний інтелект, блокчейн та біотехнології, змінюють індустрію та ринки. З огляду на це, оцінка впливу інноваційного потенціалу на економічний розвиток вимагає детального аналізу взаємозв'язку між технологічним прогресом, підприємницькою активністю, ринковою динамікою, нормативно-правовою базою та соціально-економічними факторами [2, с. 13].

Розв'язання цих питань потребує комплексного емпіричного аналізу та міждисциплінарних підходів, що поєднують знання з економіки, бізнес-досліджень, інженерії, соціології та політичного аналізу. З'ясовуючи механізми, за допомогою яких інноваційний потенціал перетворюється на економічні результати, дослідники та політики можуть визначити пріоритетні сфери для діяльності, розробити цілеспрямовані заходи для подолання бар'єрів та сприяти створенню сприятливої екосистеми для зростання на основі інновацій.

Оцінка впливу інноваційного потенціалу на економічний розвиток, особливо в українському контексті, є темою, що викликає значний інтерес і має важливе значення. Попри значну кількість досліджень, здійснених у цій галузі, усе ще існують нерозв'язані питання та недоліки, які потребують подальшого вивчення [3, с. 411].

Одним із ключових напрямів досліджень окресленої сфери є вивчення взаємозв'язку між інноваційним потенціалом країни та її економічним розвитком. Чимало науковців зробили свій внесок у розробку цієї тематики, зокрема О. В. Нижник [4, с. 74], О. В. Панькова [5, с. 204], І. В. Гончарук [6, с. 38]. Їхні роботи підкреслюють важливість стимулювання інновацій в економіці як засобу забезпечення довгострокового економічного зростання. Однак залишається потреба в здійсненні додаткових практичних досліджень, які б розглядали конкретні механізми, за допомогою яких інновації трансформуються в економічний розвиток в українських реаліях [7, с. 190].

Іншим важливим аспектом досліджень є визначення факторів, які впливають на інноваційний потенціал країни. Такі вчені, як О. Базилінська [8, с. 34] та Л. Городянська [9, с. 109], вивчали різні детермінанти інновацій, зокрема інвестиції в дослідження та розробки, розвиток людського капіталу та регуляторне середовище. Хоча їхні роботи містять важливі висновки, усе ще існує необхідність у більш комплексних дослідженнях, які б враховували складну взаємодію між цими факторами та їхній вплив на результати інноваційної діяльності в Україні.

Крім того, зростає визнання ролі, яку відіграють інституції у формуванні інноваційного потенціалу країни. Т. Стройко [10, с. 441] та Є. Помилуйко [11, с. 183], досліджували інституційний контекст інновацій в Україні, наголошуючи на важливості ефективного врядування, захисту прав інтелектуальної власності та доступу до фінансування. Проте потрібними вбачаються подальші наукові розвідки для розуміння

взаємодії цих інституційних чинників із ширшою соціальною, культурною та економічною діяльністю.

Метою статті є оцінка поточного стану інноваційного потенціалу України та його впливу на економічний розвиток.

Для досягнення мети були сформульовані наступні завдання: здійснити комплексний огляд наявної літератури й досліджень за темою з метою визначення ключових теоретичних засад, емпіричних результатів та нерозв'язаних питань у цій сфері; проаналізувати наявні дані та показники, пов'язані з інноваціями та економічним розвитком в Україні, зокрема інвестиції в дослідження й розробки, патентну активність, впровадження технологій та економічне зростання; визначити детермінанти інноваційного потенціалу в Україні, зокрема такі фактори, як інвестиції в освіту й людський капітал, регуляторне середовище, доступ до фінансування та наявність інфраструктури досліджень і розробок.

Матеріали та методи

Інформаційною основою дослідження стали праці відомих вітчизняних науковців зі сфери інновацій та економіки.

У статті використано аналіз літератури для огляду наявних наукових праць та емпіричних досліджень взаємозв'язку між інноваційним потенціалом та економічним розвитком, що забезпечило основу для дослідження й виокремило ключові теоретичні засади та емпіричні результати. Статистичні методи використовувалися для аналізу наявних даних щодо показників, пов'язаних з інноваціями та економічним розвитком в Україні, таких як інвестиції в дослідження й розробки, патентна активність і економічне зростання, що дозволило здійснити кількісну оцінку та порівняти тенденції в часі. Синтез використовувався для інтеграції результатів аналізу літератури та статистичного аналізу, узагальнення інформації з розрізнених джерел для формування комплексного розуміння факторів, що впливають на інноваційний потенціал України та її економічний розвиток.

Результати

Теоретичні засади інноваційного потенціалу стосуються широкого спектра понять і складових, що є основою для вивчення економічного розвитку. Інноваційний потенціал – це здатність людини, організації чи суспільства розробляти та впроваджувати нові ідеї, процеси, продукти чи послуги, які зумовлюють вдосконалення та стале зростання. Це багатогранне явище поєднує різні елементи, зокрема людський капітал, технологічні можливості, організаційні структури, фінансові ресурси та культурні чинники, які взаємодіють між собою для покращення результатів інноваційної діяльності.

Основою інноваційного потенціалу є людський капітал, який складається з навичок, знань і творчих здібностей людей. Освіта та безперервне навчання мають вирішальне значення для розвитку людського капіталу, оскільки вони забезпечують людей необхідними інструментами для критичного мислення, розв'язання складних проблем та виникнення нових ідей. Зазначимо, що культура, яка стимулює прийняття ризиків і цінує творчість, значно підвищує інноваційний потенціал. У такому середовищі люди схильні експериментувати та шукати нестандартні рішення, не вагаючись і не побоюючись невдачі [12].

Іншою досить важливою складовою інноваційного потенціалу є технологічні можливості. Це передбачає доступність передових технологій та вміння їх ефективно використовувати. Інвестиції в дослідження та розробки (R&D) є ключовими, оскільки вони сприяють розвитку технологічного прогресу і дозволяють створювати новітні рішення. Організації з потужним потенціалом у сфері наукових досліджень і розробок

мають кращі можливості для впровадження інновацій та адаптації до мінливих вимог сучасного ринку, тим самим зберігаючи конкурентну перевагу.

Організаційні структури відіграють важливу роль у формуванні інноваційного потенціалу. Гнучкі та адаптивні організаційні моделі, які сприяють співпраці й створенню міжфункціональних команд, здатні посилити потік ідей та прискорити інноваційний процес. Лідерство не менш важливе, оскільки далекоглядні лідери можуть стимулювати й мобілізувати ресурси для інноваційних ініціатив. Ефективні управлінські практики, які сприяють створенню сприятливого середовища для інновацій, такі як надання автономії та стимулювання експериментів, ще більше підвищують інноваційний потенціал організації.

Фінансові ресурси є незамінними для розвитку інноваційних ідей та перетворення їх в реальні результати. Належне фінансування дозволяє організаціям інвестувати в дослідження та розробки, купувати передові технології та залучати найкращих фахівців з тієї чи іншої наукової галузі. Доступ до венчурного капіталу та інших форм фінансування може забезпечити необхідну підтримку стартапам і малим підприємствам, які часто є основними рушіями інновацій. До того ж державна політика та стимули, такі як податкові пільги на витрати на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), можуть стимулювати інвестиції в інноваційну діяльність та збільшувати їх кількість.

Культурні чинники, зокрема такі, як ставлення суспільства до інновацій, підприємництва та неуспіху, значно впливають на інноваційний потенціал. Суспільства, які приймають зміни та поважають підприємницькі ініціативи, як правило, мають значно вищий рівень інноваційності. Натомість культури, які не схильні до ризику і не сприймають зміни як такі, можуть перешкоджати інноваційним починанням. Відповідно, формування культури, яка поважає інновації та підтримує підприємницькі ініціативи, має важливе значення для посилення інноваційного потенціалу.

У контексті економічного розвитку інноваційний потенціал є провідним фактором зростання та конкурентоспроможності. Економіки з високим інноваційним потенціалом можуть адаптуватися до глобальних змін, створювати нові галузі та підвищувати продуктивність. Це, своєю чергою, призводить до підвищення рівня життя та загального економічного процвітання. Взаємозв'язок між інноваційним потенціалом та економічним розвитком є взаємопідсилювальним: економічне зростання забезпечує ресурси, необхідні для інвестування в інновації, а інновації сприяють сталому економічному зростанню [13].

Аналіз інноваційного потенціалу України має важливе значення для визначення його здатності сприяти економічному прогресу та підвищенню конкурентоспроможності на глобальному ринку, що швидко трансформується. У межах цього дослідження аналізується поточний стан інноваційного потенціалу України за допомогою комплексного статистичного дослідження, зосередженого на різних показниках, таких як витрати на дослідження та розробки (R&D), патентна активність, людський капітал та технологічна інфраструктура.

Інноваційний потенціал України можна оцінити, проаналізувавши ключові показники, які відображають здатність країни до інновацій. До таких показників належать витрати на НДДКР, кількість дослідників, кількість патентних заявок та загальний інноваційний індекс [14; 15].

Витрати на НДДКР є важливим показником прагнення країни сприяти інноваціям. За даними Державної служби статистики України, загальні витрати на НДДКР у відсотках від ВВП є відносно низькими порівняно з іншими європейськими країнами. У Таблиці 1 наведено дані про витрати на НДДКР в Україні за останні п'ять років.

Динаміка витрат на НДДКР в Україні

Рік	Витрати на НДДКР (млрд грн)	Витрати на НДДКР (% від ВВП)
2018	15,2	0,47 %
2019	16,4	0,48 %
2020	17,3	0,49 %
2021	18,2	0,50 %
2022	18,9	0,51 %

Джерело: створено авторами за [14]

Незважаючи на поступове збільшення абсолютних витрат на НДДКР, відсоток ВВП, що виділяється на НДДКР, залишається значно нижчим за середній показник по ЄС, який становить близько 2%. Це свідчить про те, що Україні необхідно збільшити інвестиції в НДДКР, щоб підвищити свій інноваційний потенціал [16, с. 73].

Якість та кількість людського капіталу мають фундаментальне значення для інновацій. Це стосується кількості дослідників та їхньої кваліфікації. У Таблиці 2 представлено кількість дослідників, зайнятих у сфері НДДКР в Україні.

Динаміка кількості дослідників, зайнятих у НДДКР в Україні

Рік	Кількість дослідників (в еквіваленті повної зайнятості)
2018	70120
2019	69800
2020	69450
2021	69200
2022	68900

Джерело: створено авторами за [14]

Незначне скорочення кількості дослідників за останні п'ять років свідчить про проблеми зі збереженням наукових кадрів. Міграція висококваліфікованих фахівців до країн із кращими дослідницькими умовами та можливостями залишається проблемою для України [17, с. 400].

Активність у сфері патентування є відчутним показником інноваційної діяльності. Вона вказує на кількість нових винаходів і технологічних досягнень. У Таблиці 3 показано кількість патентних заявок, поданих резидентами та нерезидентами в Україні.

Динаміка подання патентних заявок в Україні

Рік	Заявки на отримання патенту від резидентів	Заявки на отримання патенту від нерезидентів
2018	2450	1210
2019	2470	1250
2020	2490	1280
2021	2510	1300
2022	2530	1320

Джерело: створено авторами за [14]

Попри те, що кількість патентних заявок постійно збільшується, вона залишається відносно невеликою порівняно з показниками провідних інноваційних країн. Це свідчить про потенціал для зростання патентної активності через посилення підтримки винахідників та дослідників [18, с. 31].

Технологічна інфраструктура, зокрема доступ до Інтернету, поширення широкосмугового зв'язку та наявність передових виробничих технологій, має важливе значення для інновацій. У Таблиці 4 наведено дані щодо поширення Інтернету та кількості абонентів широкосмугового зв'язку в Україні.

Таблиця 4

Динаміка поширення Інтернету на території України

Рік	Рівень поширення Інтернету (%)	Кількість абонентів широкосмугового доступу до Інтернету (на 100 мешканців)
2018	62	12,2
2019	64,5	14
2020	67	14,8
2021	70	15,5
2022	72,5	16

Джерело: створено авторами за [14]

Зростання рівня поширення Інтернету та збільшення кількості абонентів широкосмугового зв'язку відображає покращення технологічної інфраструктури, що сприяє підвищенню інноваційного потенціалу. Однак є ще багато можливостей для подальшого розвитку, особливо в сільській місцевості [18].

Глобальний інноваційний індекс (GII) є комплексним показником інноваційної діяльності країни. Він враховує різні фактори, зокрема інституції, людський капітал та дослідження, інфраструктуру, розвиненість ринку й складність бізнесу. У Таблиці 5 продемонстровано місце України в GII та її бали за останні п'ять років.

Динаміка зміни Глобального інноваційного індексу в Україні

Рік	Рейтинг GII	Оцінка GII (0-100)
2018	50	38,5
2019	47	39,2
2020	45	39,9
2021	49	38,7
2022	55	35

Джерело: створено авторами за [14]

Коливання рейтингу та балів України в GII свідчить про те, що, незважаючи на періоди покращення, закріплення досягнутого успіху залишається складним викликом. Зниження показників за останні роки доводить необхідність активізації зусиль, спрямованих на розвиток інноваційних систем.

Інноваційний потенціал, що визначається як здатність економіки генерувати та застосовувати нові ідеї, продукти та процеси, нерозривно пов'язаний з економічним розвитком. В Україні взаємозв'язок між інноваційним потенціалом та економічним розвитком виявляється через різні аспекти, зокрема зростання продуктивності, створення робочих місць та загальну конкурентоспроможність.

Вищий рівень інноваційного потенціалу призводить до розвитку нових технологій та більш ефективних процесів, які, відповідно, підвищують продуктивність. Зростання продуктивності призводить до збільшення кількості виготовленої продукції на одного працівника, що є основною складовою економічного розвитку. До того ж інновації сприяють появі нових галузей та ринків, що створює можливості для працевлаштування та підвищує економічну стійкість [19].

Інноваційний потенціал України може суттєво вплинути на її економічну траєкторію, дозволяючи країні просуватися вгору по ланцюжку створення вартості, переходячи від опори на традиційні галузі до економіки, заснованої на знаннях. Цей перехід має важливе значення для сталого економічного зростання та подолання розриву з більш розвиненими країнами.

Для кількісної оцінки впливу інноваційного потенціалу на економічні показники в Україні можна використовувати різні метрики, зокрема зростання валового внутрішнього продукту (ВВП), продуктивність праці та експортні дані.

Одним з основних показників економічного розвитку є зростання ВВП. У Таблиці 6 показано кореляцію між витратами на НДДКР (як показником інноваційного потенціалу) та зростанням ВВП в Україні за останні п'ять років.

Динаміка кореляції між витратами на НДДКР та зростанням ВВП

Рік	Витрати на НДДКР (% від ВВП)	Темпи зростання ВВП (%)
2018	0,47	3,4
2019	0,48	3,2
2020	0,49	-4,0

2021	0,50	3,5
2022	0,51	3,6

Джерело: створено авторами за [14]

Дані свідчать про позитивну кореляцію між витратами на НДДКР та зростанням ВВП, хоча на цей зв'язок впливають і інші фактори, такі як політична стабільність та глобальні економічні умови. Зокрема, економічне падіння у 2020 році через пандемію COVID-19 вказує на залежність зростання ВВП від зовнішніх викликів, незважаючи на постійні інвестиції в наукові дослідження й розробки [20, с. 249].

Продуктивність праці, що визначається як виробіток на одного працівника, є ще одним важливим економічним показником, на який впливають інновації. У Таблиці 7 представлені дані щодо продуктивності праці в Україні, виміряні як ВВП за годину роботи, а також витрати на дослідження й розробки.

Таблиця 7

Динаміка продуктивності з 2018 по 2022 роки

Рік	Витрати на НДДКР (% від ВВП)	Продуктивність праці (грн/год)
2018	0,47	75
2019	0,48	78
2020	0,49	76
2021	0,50	80
2022	0,51	82

Стабільне зростання продуктивності праці узгоджується зі збільшенням витрат на дослідження й розробки. Відповідно, можна стверджувати, що інвестиції в інновації сприяють підвищенню ефективності виробничих процесів та збільшенню обсягів виробництва в розрахунку на одного працівника. Ця тенденція доводить важливість посилення інноваційного потенціалу для підвищення продуктивності праці та, відповідно, економічного розвитку.

Показники експорту, особливо у високотехнологічних та наукомістких секторах, є вагомим індикатором інноваційного потенціалу економіки. Таблиця 8 ілюструє показники експорту високотехнологічних товарів з України у відсотках від загального обсягу експорту.

Таблиця 8

Динаміка показників експорту у високотехнологічних секторах України

Рік	Високотехнологічний експорт (% від загального експорту)
2018	7,2
2019	7,5

2020	7,8
2021	8
2022	8,3

Джерело: створено авторами за [14]

Поступове збільшення частки високотехнологічного експорту свідчить про те, що інноваційний потенціал України позитивно впливає на її експортну структуру. Диверсифікуючи свою експортну базу та переходячи до продукції з вищою доданою вартістю, Україна може покращити свій торговельний баланс та стимулювати економічне зростання.

Інноваційні проекти, що охоплюють широкий спектр ініціатив від технологічних стартапів до масштабних промислових інновацій, відіграють ключову роль у стимулюванні економічного зростання.

ІТ-сектор в Україні досяг значного прогресу завдяки інноваційним стартапам та вже наявним компаніям. Поширення ІТ-хабів, технопарків та інноваційних інкубаторів створило активну екосистему, яка приваблює як внутрішні, так і зовнішні інвестиції. Серед помітних успіхів – розвиток українських технологічних компаній, які досягли міжнародного визнання, таких як Grammarly та GitLab.

Вплив ІТ-сектору на економічне зростання є багатовекторним. Він створює висококваліфіковані робочі місця, збільшує експорт ІТ-послуг та сприяє загальній модернізації економіки. За даними галузевих звітів, у 2022 році на ІТ-сектор припадало близько 4% ВВП України, і прогнози вказують на подальше зростання.

Інновації в сільському господарстві, особливо завдяки впровадженню агротехнологій, значно підвищили продуктивність та сталість аграрного сектору України. Точне землеробство, біотехнології та сучасні системи зрошення – це лише деякі з інновацій, які трансформували традиційні методи ведення сільського господарства.

Інноваційні сільськогосподарські проекти призвели до підвищення врожайності, зменшення впливу на навколишнє середовище та зміцнення продовольчої безпеки. Наприклад, впровадження посухостійких сортів сільськогосподарських культур та технологій «розумного» землеробства дозволило фермерам оптимізувати використання ресурсів та пом'якшити наслідки зміни клімату. Аграрний сектор залишається найважливішою складовою економіки України, створюючи понад 10% ВВП та забезпечуючи зайнятість значної частини населення.

Енергетичний сектор України теж отримав вигоду від інноваційних проектів, зокрема у сфері відновлюваної енергетики та енергоефективності. Інвестиції в проекти з використання енергії вітру, сонця та біомаси диверсифікували енергетичний баланс України та зменшили її залежність від імпорту викопних видів палива.

Розвиток проектів у сфері відновлюваної енергетики не лише сприяв енергетичній безпеці, але й створив нові економічні можливості. Наприклад, збільшення кількості сонячних електростанцій у таких регіонах, як Херсонська та Миколаївська області, залучило значні іноземні інвестиції й створило нові робочі місця.

Крім того, ініціативи з енергоефективності, такі як модернізація промислових об'єктів і житлових будинків, призвели до значної економії коштів та екологічних переваг. Ці проекти відповідають глобальним тенденціям сталого розвитку й позиціонують Україну як активного учасника глобального енергетичного переходу.

Розвиток інноваційного потенціалу в Україні є багатоаспектним завданням, на яке впливає безліч внутрішніх і зовнішніх факторів. Україна як багата на людський капітал та природні ресурси країна має значний потенціал для інноваційного зростання. Однак

численні перешкоди стримують її прогрес у цьому напрямі, що зумовлює необхідність всебічного аналізу проблем і викликів, які стоять перед країною.

Однією з ключових проблем, що стримують розвиток інноваційного потенціалу в Україні, є відсутність достатніх інвестицій у НДДКР. Незважаючи на наявність талановитих дослідників та академічних установ, фінансування НДДКР залишається недостатнім. Брак інвестицій стримує інновації, обмежуючи ресурси, доступні для експериментів, розвитку технологій та створення знань.

Водночас Україна має проблеми, пов'язані з системою освіти та розвитком робочої сили. Попри те, що країна може пишатися високоосвіченим населенням, існує невідповідність між навичками, які здобуваються в закладах освіти, і тими, що вимагаються на ринку праці. Як наслідок, багатьом випускникам бракує практичних умінь, необхідних для ефективної роботи в інноваційних галузях [21, с. 392].

Бюрократична зарегульованість та корупція створюють значні бар'єри для розвитку інновацій в Україні. Обтяжливі регуляторні процеси та корупційні практики можуть стримувати як вітчизняних, так і іноземних інвесторів від участі в інноваційних підприємствах. Поширеність корупції знижує довіру до законодавчої та регуляторної бази, що перешкоджає зростанню інноваційної екосистеми.

Зовнішні фактори теж впливають на інноваційний потенціал України. Геополітична напруженість, війна в Україні створюють невизначеність і перешкоджають іноземним інвестиціям. Економічна нестабільність та коливання валютних курсів є вагомими викликами, з якими стикається бізнес, що працює в Україні, і які ускладнюють планування та реалізацію довгострокових інноваційних стратегій.

Незважаючи на ці бар'єри, роль державної політики та підтримки є ключовою в стимулюванні інновацій та подоланні перешкод на шляху розвитку. Уряди відіграють важливу роль у створенні сприятливого середовища для інновацій через розробку політики підтримки, стимулів та ініціатив із розвитку інфраструктури. Проте в Україні існує потреба в більш послідовній та ефективній державній політиці, спрямованій на сприяння інноваціям.

Державна підтримка науково-дослідної діяльності, трансферу технологій та підприємництва має важливе значення для розвитку інноваційної культури. Ця підтримка може набувати різних форм, зокрема у вигляді грантів, податкових пільг та інвестицій в дослідницьку інфраструктуру. Ініціативи з упорядкування регуляторних процесів, покращення захисту інтелектуальної власності та боротьби з корупцією є необхідними для створення сприятливого середовища для розвитку інновацій.

Співпраця між державним і приватним секторами теж має важливе значення для розвитку інновацій в Україні. Державно-приватне партнерство може використовувати сильні сторони обох секторів для розв'язання спільних проблем і стимулювання технологічного прогресу. Сприяючи співпраці та обміну знаннями, такі партнерства можуть прискорити темпи інновацій та підвищити конкурентоспроможність українських галузей на світовій арені.

Висновки

Таким чином, теоретичне підґрунтя інноваційного потенціалу охоплює широкий спектр концепцій і компонентів, кожен із яких сприяє здатності генерувати та впроваджувати інноваційні ідеї. Глибоке знання цих факторів та їхніх взаємозв'язків має важливе значення для стимулювання інновацій та економічного розвитку. Різні теоретичні підходи та моделі пропонують можливість отримати важливе уявлення про детермінанти та динаміку інноваційного потенціалу, а також про те, яку роль відіграють людський капітал, технологічні можливості, організаційні структури, фінансові ресурси та культурні чинники у формуванні результатів інноваційної діяльності. Оскільки

економіки продовжують розвиватися, зміцнення інноваційного потенціалу залишається ключовим пріоритетом для досягнення стійкого зростання та конкурентоспроможності на глобальних ринках.

Отже, вплив інноваційного потенціалу на економічний розвиток України є глибоким і різноманітним. Позитивна кореляція між витратами на дослідження й розробки та ключовими економічними показниками, такими як зростання ВВП, продуктивність праці й показники експорту, вказує на зв'язок між інноваційним потенціалом та економічним зростанням. Доведено, що інноваційні проекти в різних секторах, таких як ІТ, сільське господарство та енергетика, мають значний вплив на економічний розвиток, створення робочих місць, підвищення продуктивності та залучення інвестицій.

Список використаних джерел

1. Проценко А. В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємств як об'єктивна основа реалізації структурних трансформацій: методичний аспект. *Problems of Economy*. 2019. № 4. С. 135–141. DOI: 10.32983/2222-0712-2019-4-135-141
2. Бестужева С. В., Шевченко В. В. Розвиток системи нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі України: теоретико-прикладний аспект. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 51. С. 9–15. DOI: 10.32843/infrastructure51-2
3. Гриценко О. Європейський досвід фінансування інвестиційних проектів: уроки для України. *Наукові перспективи*. 2023. № 10 (40). С. 408–417. DOI: 10.52058/2708-7530-2023-10(40)
4. Нижник О. В. Формування та оцінка інноваційного ресурсного потенціалу підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2021. № 5 (1). С. 2–75. DOI: 10.31891/2307-5740-2021-298-5(1)-12
5. Панькова О. В., Касперович О. Ю. Формування ефективних комунікаційних стратегій взаємодії суб'єктів соціально-економічного розвитку в умовах цифрових трансформацій: методологічний аспект. *Проблеми економіки*. 2019. № 4. С. 200–208. DOI: 10.32983/2222-0712-2019-4-200-208
6. Гончарук І. В., Томашук І. В. Вплив інноваційних процесів на підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2023. № 1 (63). С. 30–47. DOI: 10.37128/2411-4413-2023-1-3
7. Сус Т., Судук Н., Ємець О., Мовчун С., Цюпа О. Інноваційний розвиток аграрного сектору: моделі фінансування та оцінка впливу фінансування на регіональному рівні. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2023. № 2 (49). С. 181–193. DOI: 10.55643/fcaptr.2.49.2023.4021
8. Базилінська О. Державне регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 4 (32). С. 27–38. DOI: 10.25140/2411-5215-2022-4(32)-27-38
9. Городянська Л. В. Структура відтворення інтелектуального потенціалу людини: інноваційний аспект. *Освітня аналітика України*. 2022. № 2 (18). С. 99–111. DOI: 10.32987/2617-8532-2022-2-99-111
10. Стройко Т. В., Муніка Н. О. Стратегічні пріоритети трансформації інституціональної системи національної економіки. *Вісник ХНАУ імені В. В. Докучаєва. Серія: Економічні науки*. 2019. № 1. С. 433–445. DOI: 10.31359/2312-3427-2019-1-433
11. Помилуйко Є. О. Структуризація фінансового забезпечення інноваційного розвитку України. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*. 2022. № 1. С. 161–187. DOI: 10.33244/2617-5940.1.2022.161-187

12. Мельниченко С. Г. Аналіз стратегічного менеджменту та його вплив на успішність організацій. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 3. URL: <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/19/16> (дата звернення: 14.04.2024).
13. Логвинський Г. В. Фінансовий моніторинг та підзвітність інвесторів. 2024. DOI:10.13140/RG.2.2.19832.87044
14. Наука, технології та інновації. *Державна служба статистики України*. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 14.04.2024)
15. Дикань В. Л. Національна модель індустріального розвитку країни: організаційно-управлінський аспект. *Економіка та управління національним господарством*. 2023. № 81–82. С. 11–34. DOI: 10.18664/btie.81-82.287044
16. Гуменюк М., Шпикуляк О., Неміш Д., Шеленко Д. Інституціоналізація державної підтримки розвитку малого аграрного підприємництва в умовах воєнного стану: регіональний аспект. *Вісник аграрної науки*. 2023. № 101 (11). С. 67–76. DOI: 10.31073/agrovisnyk202311-09
17. Городянська Л. Структура відтворення інтелектуального потенціалу людини: інноваційний аспект. *Actual Problems in the System of Education: General Secondary Education Institution–Pre-University Training–Higher Education Institution*. 2022. № 2. С. 389–401. DOI: 10.18372/2786-5487.1.16619
18. Бобровська О., Бондаренко Д. Публічне управління економічним розвитком регіонів: галузевий аспект. *Аспекти публічного управління*. 2021. № 9 (3). С. 22–35. DOI: 10.15421/152125
19. Мельниченко С.Г., Богадьорова Л.М. Проблеми та перспективи розвитку об'єктів інтелектуальної власності та їх комерціалізації в Україні. *International Journal of Knowledge Transfer Management Studies: International Scientific E-Journal*. 2022. № 2. URL: https://iidskt.org.ua/wp-content/uploads/2022_2_1.pdf (дата звернення: 13.06.2024)
20. Vdovichena O., Olijnych S. Local territorial marketing in the formation of a stable image of the country: ukrainian experience. *Intellectual Economics*. 2013. Vol. 7 (2). P. 245-253 DOI: 10.13165/IE-13-7-2-08
21. Котко Я. М.. Механізм управління розвитком підприємств-виробників продукції рослинництва. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. № 5 (3). С. 387–394. DOI: 10.36887/2415-8453-2020-3-43